

Rady pro občany - Extrémní klimatické jevy

 [Rady pro občany - extrémní klimatické jevy](#)

Obecné informace

1. Co rozumíme pojmem extrémní klimatické jevy?

Extrémní klimatické jevy jsou projevy počasí, které se výrazně liší od běžného normálu. Lze sem zařadit bouřky, silný vítr a tornádo, extrémní vedro a sucho, silný mráz a námrazové jevy nebo sněhovou kalamitu.

2. Dají se extrémní klimatické jevy předpovědět?

Většinu výše uvedených extrémních klimatických jevů je možné předpovědět s dostatečným předstihem. Nicméně existují jevy, které se předpovídají obtížně, např. vnik tornáda na daném území.

3. Jak se dozvím o hrozícím či nastalém nebezpečí?

V případě předpokládaného výskytu nebezpečného klimatického jevu vydává Český hydrometeorologický úřad (dále jen ČHMÚ) výstražnou informaci. Výstraha obsahuje informace ohledně charakteru nebezpečného jevu, jeho časový a prostorový rozsah, míru rizika (nízké, vysoké, extrémní), popis možných následků a doporučení, jak se při tomto nebezpečném jevu chovat.

O aktuálně vydaných výstrahách je možné se dozvědět na [webu ČHMÚ](#), nebo také v aplikaci ČHMÚ (dostupné v [Google Play](#) nebo [App Store](#)). V rámci Jihomoravského kraje dostávají tyto výstražné informace prostřednictvím Hasičského záchranného sboru i starostové obcí. Ti následně informaci distribuují občanům, a to způsobem obvyklým v místě. Výstrahy jsou mezi občany distribuovány také prostřednictvím aplikace Záchranka (dostupné v [Google Play](#) nebo [App Store](#)). V mnoha obcích funguje systém informování občanů prostřednictvím bezplatných sms zpráv. Stačí se zaregistrovat na vašem obecním úřadě. V Jihomoravském kraji jsou občané o hrozícím či nastalém nebezpečí informováni také prostřednictvím Portálu krizového řízení [KRIZPORT](#).

4. Může být při takovémto druhu nebezpečí využita siréna k varování obyvatelstva?

V rámci výše zmíněných extrémních klimatických jevů se použití sirén k varování obyvatelstva nepředpokládá. Takovéto události se nedají stoprocentně prostorově ohraničit a hrozilo by zbytečné šíření paniky.

5. Hrozí nařízení evakuace při takovémto druhu nebezpečí.

Plošná evakuace občanů se nepředpokládá.

6. Kde se dozvím aktuální informace o vývoji nastalého nebezpečí?

Aktuální informace lze hledat na stránkách [ČHMÚ](#) na Portále krizového řízení [KRIZPORT](#) nebo v médiích.

Bouřka

1. Jaké riziko představuje bouřka?

Bouřka bývá doprovázena elektrickými výboji, přivalovými dešti, silným nárazovým větrem a krupobitím.

Největší riziko představují blesky, které jsou zdrojem požárů a mohou být také příčinou zranění či usmrcení osob. Pokud bouřku doprovázejí mimořádně intenzivní srážky a voda nestačí normálně odtéct, mohou mít za následek přivalové (bleskové povodně). Tématu povodní se blíže věnuje informační balíček [„Povodně“](#).

2. Existuje účinná ochrana před blesky?

K ochraně budov před účinky blesku je určen hromosvod (bleskosvod), jehož tělo tvoří kovová tyč, která je silným drátem spojena s kovovou deskou zakopanou do půdy. Po této dráze je elektrický náboj z blesku odveden do země a uzemněn. V současné době se používají i radioaktivní hromosvody, které fungují na principu zachytávání radioaktivních solí, které způsobují ionizaci vzduchu a zvyšují tak účinnost hromosvodu (ochrana prostoru do vzdálenosti až 500 m).

Ačkoliv hromosvod dokáže zabránit velkým škodám na budovách, slouží pouze k ochraně objektu zvenčí a jako takový nemusí ochránit elektrická zařízení ani elektrospotřebiče. Komplexní ochranu doplňují svodiče přepětí, které tvoří tzv. vnitřní ochranu před bleskem.

3. Jak se dozvím, že se blíží bouřka?

Viz obecné informace, otázka číslo 3. V běžné přírodě blížící se bouřku poznáme tak, že je zpravidla velmi horko a dusno, tvoří se charakteristické husté a velké mraky, zvedá se vítr, lze slyšet hřmění a vidět blesky.

4. Jak se chovat při bouři, pokud jste doma?

V případě, že se nacházíte doma, zkontrolujte uzavření všech oken a dveří, upevněte volně položené předměty v okolí domova. Odved'te do bezpečí zvířata a pokud je to možné, ukryjte automobil do garáže. Odpojte elektrické spotřebiče od sítě (mimo lednice a mrazničky) a připravte se na možný výpadek elektrického proudu (baterka, svítlna, v případě použití svíček dbejte zvýšené opatrnosti a zamezte vzniku požáru). Blesk se může šířit elektrickou sítí i vodovodními trubkami. Vyvarujte se proto používání elektrických spotřebičů a kontaktu s vodou.

5. Jak se chovat při bouři, pokud jste venku?

V případě, že se nacházíte venku, ukryjte se do budovy. Pokud jste v přírodě, kde není možné se ukrýt do budovy, nezdržujte se na otevřených a vyvýšených místech v krajině. Pokud toto není možné dodržet, zaujměte co nejnižší polohu (ne leh na zem) a snažte se mít co nejmenší kontakt se zemí (dřepte si). Pokud je vás víc, nebuďte v tělesném kontaktu.

Bezpečné není schovávat se pod stromy, skalními převisy, při vstupech do jeskyní, ani ve stavbách bez hromosvodu (chaty, stany) či stavbách, které nejsou uzavřené (altány, garáže bez vrat, autobusové zastávky). Jste-li ve vodě, opusťte ji. Nedotýkejte se vodivých předmětů.

6. Jak se chovat při bouři, pokud jste v automobilu?

Pokud má vozidlo uzavřenou plechovou karoserii, je možné pobyt v automobilu považovat za relativně bezpečný. Zasáhne-li vás bouřka při cestě v automobilu, nevystupujte, zůstaňte ve vozidle. Přizpůsobte jízdu povětrnostním podmínkám.

7. Co dělat po skončení bouřky?

Zkontrolujte okolí domu, především možnost požáru od zásahu bleskem, škody způsobené deštěm, krupobitím a silným větrem na vašem majetku. Pokud jste ve vozidle, zkontrolujte stav vozu, především pneumatik, karoserie a čelního skla. Opatrně pokračujte v jízdě. Na silnici mohou být překážky v podobně spadlých stromů, poškozené komunikace apod.

Pokud jste při kontrole zjistili materiální škody a poškozenou věc máte pojištěnou, vše si pečlivě zdokumentujte pro potřeby pojišťovny.

Silný vítr a tornádo

1. Kdy se jedná o silný vítr a jaké riziko představuje?

Pro vyjádření síly větru se používá Beaufortova stupnice. Dle této stupnice hovoříme o silném větru v případě, kdy rychlost větru dosahuje 36–44 km/h. Největší síly dosahuje orkán, který dosahuje rychlosti nad 104 km/h.

2. Co je tornádo?

Tornádo je silně rotující vítr ve tvaru sloupce, který se spouští ze spodní základny konvektivních bouří (tzv. supercel) a během své existence se dotkne země. Síla tornáda je dána Fujitovou stupnicí rozdělenou do 6 stupňů (F0-F5, přičemž F5 je nejsilnější). Rychlost větru v tornádu může dosahovat až 360 km/h. Tornádo, které se v roce 2021 prohnalo jižní Moravou, dosahovalo síly tornáda F4.

3. Jak se dozvím, že se blíží silný vítr nebo tornádo?

Viz obecné informace, otázka 3. Co se týče tornáda, jeho předpověď je velmi složitá a jejich výskyt není dobře předvídatelný. Tornáda se ale nejčastěji vážou na silné bouřky (tzv. supercely).

4. Jak se chovat, pokud je vydána výstraha na silný vítr?

Pokud je ČHMÚ vydána výstraha na silný vítr, je nutné omezit pohyb venku. Nejbezpečnější je zůstat doma a nikam nevycházet ani nevyjíždět. Bezpečný je pobyt v budově s nenarušenou statikou.

5. Jak se chovat při silném větru nebo tornádu, pokud jsem doma?

Je nutné zkontrolovat uzavření všech oken a dveří a upevnění či uschování volně ležících předmětů. Zdržujte se dále od oken a v případě tornáda s pohybujte v nižších podlažích nebo ve středu budovy, pod schody nebo zárubněmi. Nikdy neopouštějte domov a neotvírejte okna kvůli lepšímu výhledu na tornádo!

6. Jak se chovat při silném větru nebo tornádu, pokud jsem v přírodě?

V přírodě hrozí nebezpečí v podobě letících předmětů unášených větrem. Snažte se tedy najít ukrýt pod pevným přístřeškem. Nejbezpečněji je na volném prostranství, naopak v lese hrozí pád vzrostlých stromů. V případě tornáda se snažte co nejrychleji dostat z jeho dosahu. Pokud není v blízkosti pevná budova, utíkejte kolmo na směr, kterým se tornádo pohybuje, případně vyhledejte úkryt např. v příklopech či jiných terénních nerovnostech.

7. Jak se chovat při silném větru nebo tornádu, pokud jsem v automobilu?

Jed'te pomalu a opatrně. Pokud je možnost, zastavte na bezpečném místě čelem k směru větru (při bočním větru hrozí převrácení auta). Vidíte-li tornádo, pokuste se dostat co nejrychleji mimo směr pohybu tornáda. Neparkujte na místech, kde hrozí pád stromů, elektrického vedení nebo v blízkosti polorozpadlých budov.

8. Co dělat po skončení silného větru nebo tornáda?

Zkontrolujte okolí domu (střešní krytina, okna). Pokud jste ve vozidle, zkontrolujte stav vozu, především pneumatik, karoserie a čelního skla. Opatrně pokračujte v jízdě. Na silnici mohou být překážky v podobně spadlých stromů, poškozené komunikace apod.

9. Co mám dělat, pokud jsem utrpěl škodu na majetku?

Nastane-li pojistná událost a vy máte právo na plnění od pojišťovny, ohlaste tuto situaci co nejdříve po jejím vzniku na infolinku pojišťovny. Pojišťovna na místo vyšle likvidátora, který zjistí výši škod a na základě toho pak rozhodne o výši pojistného plnění. Vytvořte si soupis způsobených škod (ideálně včetně přibližného data pořízení věci a kupní ceny) a také doklady sloužící jako důkaz, že tyto věci opravdu existovaly (doklady o nákupu, účtenky, faktury, fotografie původního stavu před vznikem škod). Ideální je nechat věci a škody před příchodem likvidátora tak jak jsou. Pokud tak nelze učinit a je nutné začít odstraňovat škody dříve, poříd'te důkladnou fotodokumentaci nebo videozáznam způsobených škod.

10. Co mám dělat, pokud jsem utrpěl fatální škodu na majetku, můj dům je neobyvatelný.

V takovéto situaci se obraťte na příslušný obecní úřad. Zde vám pomohou najít náhradní ubytování a poskytnou vám všechny potřebné informace (např. žádost o mimořádnou okamžitou pomoc).

11. Mám nárok na nějakou finanční pomoc?

V případě, že vás postihla povodeň nebo jiná živelní pohroma, můžete podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, požádat o dávku mimořádné okamžité pomoci. Výše této dávky se stanovuje individuálně a může dosáhnout až do výše patnáctinásobku životního minima jednotlivce.

Na základě individuální potřeby je možné poskytnout dávku mimořádné okamžité pomoci také v případě, že nemáte (vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům) dostatek peněz na úhradu nákladů spojených s pořízením nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby. Tato pomoc může dosáhnout až do výše konkrétního nákladu. Součet takto poskytnutých dávek nesmí v rámci kalendářního roku překročit desetinásobek životního minima jednotlivce.

12. Kde a jak se o mimořádnou okamžitou pomoc žádá?

O dávky mimořádné okamžité pomoci můžete požádat na příslušných pracovištích Úřadu práce ČR, a to podle místa, kde jste přihlášení k trvalému pobytu. V případě, že se událost (situace, která vyžaduje okamžitou pomoc) udála mimo správní obvod pracoviště Úřadu práce ČR, ve kterém jste přihlášení k pobytu, řešte tuto situaci s pracovištěm Úřadu práce ČR, v jehož správním obvodu se právě situace stala.

O tyto dávky lze žádat prostřednictvím formuláře, který vám poskytnou na daném úřadě, případně si jej můžete stáhnout z webových stránek [MPSV](#), kde naleznete podrobnější informace z této oblasti.

13. Odstraňuji vzniklé škody. Mám nárok na volno v práci a náhradu mzdy?

V případě, že odstraňujete škody na svém vlastním majetku, jednáte s pojišťovnou, či například vyřizujete nové doklady, o které jste přišli, jedná se o důležitou osobní překážku v práci a zaměstnavatel vám může poskytnout pracovní volno bez náhrady mzdy, popřípadě nadpracování zmeškané doby. Obdobná situace nastane, když odstraňujete škody na svém majetku, ale na základě veřejného zájmu (hygienické důvody, zřízení nemovitosti apod.). V takovém případě vám náleží pracovní volno, ovšem náhrada mzdy vám nepřísluší ani v tomto případě (pokud to není ustanoveno ve vaší, popřípadě kolektivní pracovní smlouvě).

14. Kvůli povodni nemůže dítě do školky či do školy, musím s ním zůstat doma.

Na tuto situaci je možno nahlížet jako na důležitou osobní překážku v práci na straně zaměstnance, a pokud není možno péči o dítě zajistit jinak, např. pomocí prarodičů, sourozenců či jiných zletilých osob, má i v takovém případě zaměstnanec nárok na neplacené volno. Musí ovšem být splněna zákonná podmínka, že dítě není starší deseti let. Podle zákona o nemocenském pojištění vzniká zaměstnanci v takovémto případě nárok na ošetřovné. Tuto dávku lze čerpat maximálně 9 kalendářních dnů (tedy nejen v pracovních dnech). U rodičů samozivitelů se tato doba navíc prodlužuje až na 16 kalendářních dnů. Výše ošetřovného za kalendářní den činí 60 % denního vyměřovacího základu, jehož výpočet je upraven v §§ 18–20 zákona o nemocenském pojištění.

15. Mám zničené auto, nefunguje veřejná doprava, nedostal(a) jsem se tedy do práce. Jak to má zaměstnavatel posoudit?

V případě, že se vám nepodaří včas dopravit do práce, tak by vám měl zaměstnavatel poskytnout pracovní volno bez nároku na náhradu mzdy (v případě, že individuální nebo kolektivní smlouva nestanoví jinak).

16. Sídlo mého zaměstnavatele bylo poničeno a není možné tam pracovat. Dostanu mzdu?

Pokud nebude možný výkon práce na jiném místě (např. na jiné pobočce či doma) nebo není možné převedení na jinou práci, bude se jednat o překážku v práci na straně zaměstnavatele. V takovémto případě má zaměstnanec nárok na náhradu mzdy ve výši nejméně 60 % průměrného výdělku.

17. Psychicky nezvládám vypětí z nastalého situace. Co mám dělat?

Pro případy, kdy člověka zasáhne jak tornádo, či jiná katastrofa a není sám schopen se s touto situací vyrovnat, byla zřízena speciální poradenská telefonní linka. Tato linka funguje NONSTOP na telefonním čísle 974 834 688.

Linka je určena zejména pro občany zasažené povodněmi a jejich blízké, slouží však také profesionálům (praktičtí lékaři, zástupci obcí, pedagogové, psychologové, členové složek integrovaného záchranného systému), kteří zde mohou zjistit informace, jak optimalizovat své postupy při práci s lidmi zasaženými povodněmi.

Cílem linky je základní psychosociální podpora zasaženým:

- psychologické poradenství,
- psychologická podpora,
- krizová intervence,
- přenos informací.

Současně se zřízením linky HZS ČR prostřednictvím psychologů HZS krajů poskytuje psychosociální pomoc zasaženým osobám.

18. Chtěl bych pomáhat v zasažené oblasti. Jak mám postupovat?

Pokud máte zájem pomáhat v zasažené oblasti, je vhodné spolupracovat s některou z organizací, která se v této oblasti pohybuje.

Takových organizací je celá řada a většinou působí na území celé republiky. Mezi ty největší patří např. ADRA, ČČK, Člověk v tísni, Diakonie ČCE nebo Charita. Pro snadnější koordinaci zřizují jednotlivé organizace registrační linky, emaily nebo webové stránky tak, aby mohli zájem o dobrovolnickou činnost co nejlépe využít.

Podrobnější informace naleznete na webových stránkách [Národního dobrovolnického centra](#).

V žádném případě nikdy nejezděte na místo události na vlastní pěst. Je vhodnější být registrován v rámci jedné z dobrovolnických organizací.

19. Chci poskytovat dobrovolnickou pomoc, ale zasahuje mi do pracovní doby

Pokud při povodních poskytujete pomoc někomu jinému (fyzické či právnické osobě) a zasahuje vám to do vaší pracovní doby, je vám zaměstnavatel povinen poskytnout pracovní volno na dobu nezbytně nutnou (ale opět bez nároku na mzdu). Poskytování osobní pomoci je bráno jako překážka v práci na straně zaměstnance z důvodu výkonu občanské povinnosti (podle § 202 zákoníku práce). Při všech překážkách v práci na straně zaměstnance platí, že tuto skutečnost a délku trvání překážky prokazuje zaměstnanec zaměstnavateli.

Extrémní vedro a sucho

1. Čím jsou vysoké teploty charakteristické?

Vysoké teploty se u nás vyskytují především letních měsících a svého maxima dosahují mezi 12. - 17. hodinou. Při dlouhodobých vysokých teplotách vzniká velká zátěž pro lidský organismus, zvířata, ale má na svědomí také škody v dopravě a nárůst požárů.

2. Jak se chovat, pokud jsou dosahovány vysoké teploty?

Je vhodné dodržovat následující rady:

- omezte pobyt venku,
- omezte tělesnou zátěž,
- dbejte na dostatečný příjem tekutin,
- používejte opalovací krém s vysokým UV filtrem, sluneční brýle a pokrývku hlavy,
- nenechávejte děti a zvířata v zaparkovaných vozech,
- lehce s oblékejte,
- pokud cestujete automobilem, vždy buďte vybaveni dostatečným množstvím tekutin! Budete tak připraveni pro případ, že zůstanete stát v nečekané koloně.

3. Jak se chovat, pokud je ČHMÚ vydána výstraha na nebezpečí požárů?

Vyvarujte se rozdělávání ohně kdekoli v přírodě. Vyvarujte se pálení kletí i u vás na zahradě. Tráva bývá velmi suchá a rozšíření ohně velmi rychlé. Hejtman kraje může vydat rozhodnutí o vyhlášení doby zvýšeného nebezpečí vzniku požárů, ve kterém může činnosti související s manipulací s ohněm zakázat.

Silný mráz a námrazové jevy

1. Čím je charakteristický silný mráz?

Silný mráz je charakteristický pro zimní měsíce. Silného mrazu je dosahováno, pokud rtuť teploměru klesne k -12°C , extrémního mrazu je dosahováno při -18°C . Pocitová teplota ale může být daleko nižší, je totiž ovlivňována větrem. Čím silněji vítr fouká, tím větší je pocit chladu.

2. Co jsou to námrazové jevy a co způsobují?

Námrazovými jevy rozumíme ledovku, náledí a námrazu. Nejedná se o jeden a tentýž jev. Liší se způsobem vzniku. Námraza vzniká zamrznutím kapek mrznoucí mlhy při jejich styku s povrchem o teplotě pod bodem mrazu. největší problém způsobuje v elektroenergetice, kdy může pod tíhou ledové vrstvy docházet k pádu drátů elektrického vedení. To může způsobit lokální výpadky elektrické energie a problémům v městské hromadné dopravě.

Ledovka vzniká tehdy, pokud na prochlazený zemský povrch dopadají kapky deště, které okamžitě zamrzají. Vytvoří tak průhlednou vrstvu ledu s hladkým povrchem.

Náledí vzniká postupným mrznutím nepřechlazených kapek deště na zemském povrchu. Také vzniká zamrznutím roztátého sněhu, pokud teplota klesne pod bod mrazu. Náledí je nebezpečné pro dopravu, pokud je tenká vrstva ledu překryta sněhem, pro řidiče je náledí neviditelné.

3. Co mohou způsobit prudké poklesy teplot?

Pro organismus je největší zátěží silný mráz a také přechody z vyhřátých místností do venkovního prostoru a naopak. Silný mráz může vést také ke značným škodám na majetku, a to především v energetice, dopravě, ale také v hospodářství.

4. Jak se chovat při silných mrazech?

Malé děti, starší a nemocní lidé by vůbec neměli vycházet ven a když už je to nutné, jen na omezenou dobu. V případě pohybu venku je nutné se chránit teplým oblečením, pokrývkou hlavy, rukavicemi a kvalitní zimní obuví. Vysušení pokožky lze předejít používáním mastnějších krémů bez obsahu vody. Dodržujte pitný režim, pijte teplé nápoje. Vyvarujte se požívání alkoholu. V případě námrazových jevů se po zledovatělém povrchu pohybujte velmi opatrně, používejte obuv s kvalitní podrážkou, přidržujte se zábradlí. Dávejte pozor na padající rampouchy z okapů.

5. Na co si dát pozor jako řidič automobilových prostředků?

Sledujte předpovědi počasí a dopravní zpravodajství. v případě námrazových jevů přizpůsobte svou jízdu povaze vozovky. Pokud je to možné, na silnici vůbec nevyjíždějte. Používejte kvalitní pohonné hmoty, nemrznoucí směsi do ostřikovačů a do chladiče. Buďte vybaveni škrabkou na sklo, vhodné je také mít speciální rozmrazovací sprej na zámky dveří.

Sněhová kalamita

1. Co způsobuje dlouhodobé intenzivní sněžení?

Dlouhodobé sněžení má za následky množství nepříjemných situací. Může způsobit laviny na horách, přerušení dodávek elektrické energie, poškození střech, nefunkčnost MHD. Největší komplikaci představují intenzivní sněžení pro řidiče. Pokud je sněžení doprovázeno silným větrem, vznikají sněhové jazyky a závěje. To vede k nesjízdnosti komunikací a uvíznutí vozidel až na několik hodin.

2. Na co si dát pozor jako řidič automobilových prostředků

Nejdůležitější je mít dobře připravené vozidlo. Tím se rozumí především zimní pneumatiky s hloubkou vzorku alespoň 4 mm. V případě cesty do horských oblastí mějte na vozidle také sněhové řetězy. Dále mějte svůj automobil vybavený škrabkou a smetáčkem na sníh, lopatkou, lanem a gumovou podložkou nebo pískem k případnému vyproštění. Vhodné je mít ve vozidle také svítilnu a deku na zahřátí. Do ostřikovačů používejte výhradně nemrznoucí směs. Před cestou vždy automobil důkladně očistěte od námraz a nánosu sněhu. Zkontrolujte akumulátor, osvětlení vozidla a funkčnost stěračů.

3. Jak se chovat, pokud je vydána výstraha na sněhové boře, sněhové jazyky nebo zavěje.

Zvažte, zda je opravdu nutné vyrazit na cesty. Pokud se rozhodnete cestovat, počítejte s možnými komplikacemi a s delším dojezdovým časem. Jízdu přizpůsobte povaze vozovky a vašim schopnostem. Pohybujte se maximálně opatrně. Cestu plánujte tak, ať se do cíle dostanete ještě za světla.

4. Co dělat, pokud uvíznu na silnici?

Pokud uvíznete na silnici, zajistěte, ať jde váš vůz dobře vidět (výstražná světla, trojúhelník). Pokud překážíte provozu, informujte policii na lince 158. Pro vyproštění vozidla kontaktujte svoji pojišťovnu (kontakt na zadní straně zelené karty). Pokud je komunikace zatarasena vozidly a hrozí, že v koloně zůstanete delší dobu, šetřete pohonnými hmotami (vypněte zbytečné spotřebiče a topte pouze motorem. Pokud vám pohonné hmoty docházejí, motor zapínejte jen na nezbytnou dobu k vytopení vozidla. Pro tento případ buďte vždy vybaveni dostatečným množstvím teplých tekutin, drobným občerstvením a dekou na zahřátí.